

**Politechnika
Warszawska**

**Poufność – analiza zagadnienia prawnego
na potrzeby Politechniki Warszawskiej**

RAPORT

**Poufność – analiza zagadnienia prawnego na potrzeby
Politechniki Warszawskiej**

RAPORT

Autorzy opracowania: Ewa Fabian

Opieka merytoryczna: dr Katarzyna Modrzejewska, kierownik Działu
Badań i Analiz

Opracowanie graficzne: Marcin Karolak

DOI: 10.32062/pazpppw

Wydawca: Politechnika Warszawska

**Politechnika
Warszawska**

Warszawa, maj 2017

Spis treści

1.	Cel badania	4
2.	Identyfikacja terminów prawnych i prawniczych regulujących kwestię poufności.....	4
	Poufność w rozumieniu Kodeksu cywilnego	4
	Poufność w kontekście know-how: w znaczeniu ogólnym, w przepisach Unii Europejskiej i w przepisach wewnętrznych Politechniki Warszawskiej	5
	Poufność w kontekście tajemnicy przedsiębiorstwa oraz miejsce uczelni wyższych w prawie konkurencji	8
	Ochrona idei, metod i zasad według prawa autorskiego	9
	Poufność w normach prawa miękkiego	10
	Poufność w rozumieniu etyki badawczej (etyki badacza) i inżynierskiej	11
	Poufność w rozumieniu Kodeksu pracy i regulaminów jednostki naukowej	13
	Tajemnica zawodowa	14
3.	Okoliczności istotne dla kwestii poufności na uczelni wyższej	15
	a. Etap uzgodniania zakresu współpracy	15
	b. Etap tworzenia własności intelektualnej i know-how	17
	c. Etap archiwizowania i przechowywania	19
	d. Etap promocji i sieciowania	19
	e. Inne okoliczności	20
4.	Okoliczności istotne dla kwestii poufności na uczelni wyższej	21
	a. Na podstawie przepisów prawa i regulaminów	21
	b. Na podstawie umowy i mechanizmów organizacyjnych	22

1. Cel badania

Celem badania jest analiza zagadnienia poufności z uwzględnieniem specyfiki Politechniki Warszawskiej.

Cele szczegółowe:

1. Identyfikacja terminów prawnych i prawniczych regulujących kwestię poufności.
2. Identyfikacja okoliczności, w których należy zwracać szczególną uwagę na kwestię poufności.
3. Identyfikacja metod zapewnienia ochrony poufności.

2. Identyfikacja terminów prawnych i prawniczych regulujących kwestię poufności

W poniższym rozdziale zostaną przybliżone pojęcia dotyczące ochrony poufności, w tym:

- terminy prawne, czyli zdefiniowane w powszechnie obowiązujących przepisach prawa,¹
- terminy prawnicze, czyli zdefiniowane w praktyce prawniczej, literaturze prawniczej (przede wszystkim w komentarzach i orzecznictwie),
- terminy pojawiające się w aktach tzw. „prawa miękkiego” lub normach etyki badawczej (etyki prowadzenia badań naukowych, etyki inżynierskiej itd.).

Przybliżone w niniejszym rozdziale terminy zostały wybrane z uwzględnieniem kontekstu uczelni wyższych i Politechniki Warszawskiej. Kolejność omówionych poniżej źródeł informacji o poufności nie oznacza ich wartościowania; każde z tych źródeł jest specyficzne dla celu i kontekstu jego wykorzystania.

Poufność w rozumieniu Kodeksu cywilnego

Na cele badania termin „poufność” jest rozumiany potocznie, jako niejawnosc lub tajność, zachowanie w tajemnicy. Przykładem wykorzystania słowa poufność w taki sposób jest art. 72[1] § 1 Kodeksu cywilnego,² który stanowi, że jeżeli w toku negocjacji strona udostępniła informacje z zastrzeżeniem poufności, druga strona jest obowiązana do nieujawniania i nieprzekazywania ich innym osobom oraz do niewykorzystywania tych informacji dla własnych celów, chyba że strony uzgodniły inaczej. Poufność w stosunkach cywilnoprawnych jest zatem rozumiana jako zachowanie w tajemnicy.

¹ Przepisy prawa powszechnie obowiązującego według klasycznej definicji określonej w art. 87 Konstytucji RP to Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia i akty prawa miejscowego. W sposób zbliżony traktuje się w Polsce akty prawa Unii Europejskiej. W związku z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej (Traktat akcesyjny z dnia 16 kwietnia 2003 r., podpisany w Atenach) obowiązują w Polsce przepisy prawa unijnego, m.in. rozporządzenia i dyrektywy, w sposób i w zakresie określonym w traktatach europejskich, umowach międzynarodowych, standardach, zasadach nadrzędnych, aktach prawa Unii Europejskiej i orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (acquis communautaire).

² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. z 2017 r. poz. 459.

Poufność według art. 72¹ Kodeksu cywilnego:

§ 1. Jeżeli w toku negocjacji strona udostępniła informacje z zastrzeżeniem poufności, druga strona jest obowiązana do nieujawniania i nieprzekazywania ich innym osobom oraz do niewykorzystywania tych informacji dla własnych celów, chyba że strony uzgodniły inaczej.

§ 2. W razie niewykonania lub nienależytego wykonania obowiązków, o których mowa w § 1, uprawniony może żądać od drugiej strony naprawienia szkody albo wydania uzyskanych przez nią korzyści.

Dzięki konstrukcji art. 72[1] § 1 Kodeksu cywilnego chroniony jest prawidłowy i sprawny przebieg procesu negocjacyjnego w stosunkach cywilnoprawnych. W razie zastrzeżenia przez stronę poufności w toku negocjacji, druga strona ma obowiązek nieujawniania takich informacji i nieprzekazywania innym osobom; nie może też wykorzystać tej informacji do własnych celów. Przepis ten jest dyspozytywny.³Oznacza to, że strony mogą uregulować ten domyślny stan rzeczy, wynikający z przepisów Kodeksu cywilnego w związku z zastrzeżeniem poufności, w inny sposób, na przykład zawierając umowę o zachowanie poufności (znaną też z angielskiego jako Non-Disclosure Agreement, dalej też jako „NDA”). Zawarcie umowy może mieć znaczenie dowodowe w razie sporu, np. co do zakresu informacji poufnych, faktu zastrzeżenia poufności, zakresu poufności i odpowiedzialności. Warto mimo to pamiętać, że brak zawarcia umowy o zachowanie poufności (NDA) nie wyklucza możliwości dochodzenia ochrony za ujawnienie informacji. Źródłem ochrony w braku umowy będzie art. 72 [1] § 1 Kodeksu cywilnego i możliwy do dowiedzenia fakt zastrzeżenia poufności przy ujawnianiu informacji.

Poufność, która pojawia się w tytule badania, nie powinna być mylona z informacjami niejawnymi objętymi klauzulą niejawności „poufne”. Informacje niejawne to termin prawny, zdefiniowany w ustawie z dnia 5 sierpnia 2010 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1167) jako informacje, których nieuprawnione ujawnienie spowodowałoby lub mogłoby spowodować szkody dla Rzeczypospolitej Polskiej albo byłoby z punktu widzenia jej interesów niekorzystne, także w trakcie ich opracowywania. Istnieją odrębne procedury postępowania z informacjami niejawnymi, także na PW.

Poufność w kontekście know-how: w znaczeniu ogólnym, w przepisach Unii Europejskiej i w przepisach wewnętrznych Politechniki Warszawskiej

Know-how jest jednym z centralnych pojęć z kontekście poufności, po pierwsze dlatego, że większość definicji wymaga poufności informacji, aby ją zakwalifikować do know-how. Po drugie, know-how jest często łączone znaczeniowo z tajemnicą przedsiębiorstwa. Po trzecie, know-how jest pojęciem, które często wykorzystuje się w celu objęcia ochroną praw własności przemysłowej przed ich zgłoszeniem lub rejestracją w Urzędzie Patentowym RP.

³ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. z 2017 r. poz. 459.

Etymologicznie „know-how” nie tylko pochodzi z języka angielskiego, ale wpisuje się też w konstrukcję stosowaną szerzej i bardziej powszechnie, ponieważ występują obok „know-how” (z ang. „wiedzieć jak”) takie terminy jak „show-how” („pokazać jak”), „know-why” („wiedzieć dlaczego”), „know-what” („wiedzieć co”), „know-who” (podobne do „who-is-who” – „wiedzieć kto”). Do polskiej i europejskiej praktyki prawniczej i biznesowej poza *know-how* przeniknęło także mniej używane pojęcie *show-how*, mające znaczenie przy uzyskiwaniu dostępu do praktycznej wiedzy w danej dziedzinie. Odniesienie to może być wykorzystane podczas pisania umowy, na mocy której jeden przedsiębiorca przekazuje drugiemu przedsiębiorcy swoje „know-how”. Umowa może zapewniać nie tylko dostęp do wiedzy teoretycznej, ale także szkolenia czy doraźną pomoc ekspertów podczas pierwszego wdrożenia nowej technologii („show-how”). Know-how jest terminem trudnym do zdefiniowania, podobnie, jak jest to wiedza trudna do przekazania drugiemu przedsiębiorcy i często wymaga wysiłku polegającego na edukowaniu pracowników i udzielaniu im doraźnych wskazówek. Świadomość pochodzenia terminu „know-how” ze Stanów Zjednoczonych jest istotna, ponieważ *know-how* podlega w USA innej – szerszej – ochronie prawnej niż w Polsce lub w Unii Europejskiej. Na całym świecie know-how kojarzone jest z transferem technologii.

Know-how w znaczeniu ogólnym:

Know-how jest terminem ogólnym i pojemnym, stosowanym na potrzeby obrotu gospodarczego. Bardzo długo know-how nie było terminem stosowanym w aktach prawnych i jego rozumienie nadal jest bliższe rozumieniu potocznemu.

Jedna z doktrynalnych definicji terminu know-how: *zdolność, wiedza lub umiejętność osiągnięcia określonego rezultatu lub prowadzenia określonej działalności.*⁴

Oprócz powyższej krótkiej definicji, najczęstsze są definicje bardziej opisowe. Jeżeli jakiś wycinek wiedzy posiadanej przez przedsiębiorstwo jest określona jako know-how, chodzi najczęściej o skonkretyzowaną, poufną wiedzę i doświadczenia o charakterze technicznym lub techniczno-organizacyjnym, jakie mogą być zastosowane (użyteczne) w produkcji lub w usługach.⁵

Definicja know-how w przepisach prawa Unii Europejskiej:

Od kilku lat know-how posiada też definicję legalną (czyli wynikającą z aktu prawnego), m.in. z rozporządzenia Komisji (UE) nr 316/2014 z dnia 21 marca 2014 r. w sprawie stosowania art. 101 ust. 3 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej do kategorii porozumień o transferze technologii z dnia 21 marca 2014 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 93, str. 17).⁶

⁴ Katner, W.J. (Red.) (2015). Prawo zobowiązań – umowy nienazwane. System Prawa Prywatnego tom 9 (nb. 62). Warszawa: C.H.Beck.

⁵ Tamże, przypis nr 67.

⁶ Rozporządzenie 316/2014 ustanawia wyjątki od ogólnej zasady zakazu porozumień wynikającej z art. 101 Traktatu o Funkcjonowaniu UE. Co do zasady porozumienia pomiędzy przedsiębiorcami są uznawane za szkodliwe dla handlu na wspólnym rynku, jeżeli ograniczają lub wypaczają konkurencję. Jednak już w samym Traktacie o Funkcjonowaniu UE (art. 101 ust. 3) ustanowiono wyjątek, zgodnie z którym mogą być dopuszczone porozumienia, które m.in. „przyczyniają się do polepszenia produkcji lub dystrybucji produktów bądź do popierania postępu technicznego lub gospodarczego”.

Zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. i) rozporządzenia 316/2014, know-how oznacza *pakiet informacji praktycznych, wynikających z doświadczenia i badań, które są:*

- 1) niejawne, czyli nie są powszechnie znane lub łatwo dostępne;*
- 2) istotne, czyli ważne i użyteczne z punktu widzenia wytwarzania produktów objętych umową oraz*
- 3) zidentyfikowane, czyli opisane w wystarczająco zrozumiały sposób, aby można było sprawdzić, czy spełniają kryteria niejawności i istotności.*

Podsumowując, know-how wynika z doświadczeń lub badań, posiada znaczenie praktyczne w procesie produkcji i nie jest jawne (m.in. nie jest opatentowane, gdyż w wyniku rejestracji w Urzędzie Patentowym i uzyskania patentu, wynalazek zostaje ujawniony). Warto pamiętać, że know-how posiada zdolność aportową, tj. może być wniesione jako wkład do spółki w zamian za obejmowane udziały; pomimo, że jest dobrem niematerialnym ma wartość majątkową i może być przedmiotem umowy (tzw. umowy know-how). Poufność i wartość majątkowa know-how przybliża to pojęcie do dziedziny prawa własności intelektualnej, w szczególności w okresie poprzedzającym zgłoszenie prawa do ochrony w Urzędzie Patentowym RP. Przed uzyskaniem ochrony dla wynalazku (patent) lub innego prawa własności przemysłowej, wyniki badań naukowych lub prac rozwojowych chroni się jako poufne know-how uczelni. Ze względu na podobieństwo pojęcia know-how do pojęcia „tajemnica przedsiębiorstwa” funkcjonującego w ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji⁷ (podstawowego polskiego aktu w dziedzinie prawa konkurencji), know-how zalicza się też częściowo do prawa konkurencji. Know-how w znaczeniu potocznym jest jednak terminem bardziej pojemnym i mniej dookreślonym, niż wymaga się w prawie własności intelektualnej i prawie konkurencji.

Definicja know-how obowiązująca na Politechnice Warszawskiej:

Zgodnie z §12 pkt 14 Regulaminu zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji – załącznik do uchwały nr 261/XLVIII/2015 Senatu PW z dnia 11.03.2015 r. („Regulamin komercjalizacji PW”), know-how na Politechnice Warszawskiej posiada definicję nawiązującą do definicji tajemnicy przedsiębiorstwa wynikającą z przepisów prawa konkurencji.

Zgodnie z §2 pkt 14 Regulaminu komercjalizacji PW:

Know-how – informacje będące wynikiem prac naukowych i badawczo-rozwojowych, które stanowią tajemnicę Politechniki Warszawskiej, w rozumieniu przepisów ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, w tym informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne, dotyczące „tajemnicy przedsiębiorstwa”.

⁷ Dz.U. Nr 153, poz. 1503.

Można przyjąć, że know-how z punktu widzenia Politechniki Warszawskiej jest tożsame z pojęciem tajemnicy przedsiębiorstwa, omówionym poniżej. Połączenie definicji know-how z definicją tajemnicy przedsiębiorstwa w Regulaminie komercjalizacji PW ułatwia ustalenie sposobu ochrony. Należy pamiętać jednak, że inne podmioty, także podejmujące współpracę z PW, mogą inaczej rozumieć pojęcie know-how.

Poufność w kontekście tajemnicy przedsiębiorstwa oraz miejsce uczelni wyższych w prawie konkurencji

Tajemnica przedsiębiorstwa jest terminem zdefiniowanym w ustawie z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.⁸

Zgodnie z art. 11 ust. 4 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji:

przez tajemnicę przedsiębiorstwa rozumie się nieujawnione do wiadomości publicznej informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności.

Istnieją również inne definicje tajemnicy przedsiębiorstwa, m.in. w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/943 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie ochrony niejawnego know-how i niejawnych informacji handlowych (tajemnic przedsiębiorstwa) przed ich bezprawnym pozyskiwaniem, wykorzystywaniem i ujawnianiem z dnia 8 czerwca 2016 r.⁹

Zgodnie z art. 2 pkt 1) dyrektywy 2016/943:

„tajemnica przedsiębiorstwa” oznacza informacje, które spełniają wszystkie następujące wymogi:

- a) są poufne w tym sensie, że jako całość lub w szczególnym zestawie i zbiorze ich elementów nie są ogólnie znane lub łatwo dostępne dla osób z kręgów, które zwykle zajmują się tym rodzajem informacji;*
- b) mają wartość handlową dlatego, że są objęte tajemnicą;*
- c) poddane zostały przez osobę, która zgodnie z prawem sprawuje nad nimi kontrolę, rozsądnym, w danych okolicznościach, działaniom dla utrzymania ich w tajemnicy.*

Na ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa i szerzej na ochronę przed czynami nieuczciwej konkurencji mogą się powoływać przedsiębiorcy w rozumieniu ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

⁸ Dz.U. Nr 153, poz. 1503.

⁹ Dz.Urz.U.E.L Nr 157, str. 1. Implementacja tej dyrektywy – wprowadzenie przepisów harmonizacyjnych przez polski Parlament – powinna nastąpić do 9 czerwca 2018 r.

Zgodnie z art. 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji:

przedsiębiorcami, w rozumieniu ustawy, są osoby fizyczne, osoby prawne oraz jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, które prowadząc, chociażby ubocznie, działalność zarobkową lub zawodową uczestniczą w działalności gospodarczej.

W przypadku uczelni wyższych kwestia stosowania ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji wymaga wyjaśnienia. Uczelnia nie może się powoływać na tajemnicę przedsiębiorstwa, jeśli zakres informacji dotyczy działalności takiej jak działalność dydaktyczna, naukowa, badawcza, doświadczalna, artystyczna, sportowa, rehabilitacyjna lub diagnostyczna (tak w wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 marca 2016 r., sygnatura akt OSK 3133/14). Wynika to z treści ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. – prawo o szkolnictwie wyższym.¹⁰ Zgodnie z art. 106 prawa o szkolnictwie wyższym, prowadzenie przez uczelnię działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczalnej, artystycznej, sportowej, rehabilitacyjnej lub diagnostycznej nie stanowi działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów ustawy z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej. Jednak w sytuacji, kiedy uczelnia wykonuje działalność (np. naukową, badawczą, doświadczalną) odpłatnie i w sposób zorganizowany i ciągły, może być uznana za przedsiębiorcę. Uczelnie traktuje się jako przedsiębiorców w rozumieniu art. 43[1] KC.¹¹

Ochrona idei, metod i zasad prawa autorskiego

Na marginesie warto zaznaczyć definicję utworu, która choć do niedawna nie odrywała szczególnej roli z punktu widzenia poufności, powoli zaczyna nabierać znaczenia także w tym sensie. Zgodnie z artykułem 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych („ustawa o prawie autorskim”), przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, ustalony w jakiejkolwiek postaci, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór). Dzięki temu utwory, które z natury rzeczy podlegają ujawnieniu i upublicznieniu, uzyskują jednak bardzo szeroką ochronę wprost z ustawy. Ochrona ta jest ochroną skuteczną względem wszystkich (*erga omnes*), a więc chroni prawa majątkowe do utworu należące do twórcy lub nabywcy autorskich praw majątkowych bez względu na to, kto naruszy te prawa i czy podpisywano z takim naruszcycielem jakąkolwiek umowę.

Już jednak w art. 1 ust. 3 ustawy o prawie autorskim wprowadzono wyłączenie, zgodnie z którym ochroną objęty może być wyłącznie sposób wyrażenia; nie są objęte ochroną odkrycia, idee, procedury, metody i zasady działania oraz koncepcje matematyczne. Pomimo, że idee, metody i zasady działania nie są objęte ochroną jako utwory, część przedsiębiorców próbuje chronić swoje idee, metody i zasady działania na podstawie ustawy o prawie autorskim.

¹⁰ Dz.U. z 2016 r. poz. 1842.

¹¹ Szwaja, J. (red.) (2016). Ustawa o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Komentarz. Warszawa: C.H. Beck.

Poufność w normach prawa miękkiego

Za prawo miękkie (z ang. *soft law*) uznaje się prawo, które nie jest obowiązujące w tradycyjnym sensie, jako prawo obowiązujące, ustanowione w formie określonego aktu prawnego i w określonej procedurze, i egzekwowane przez uprawnione organy w związku z określonymi sankcjami za nieprzestrzeganie.¹² Normy prawa miękkiego są zbiorami prowadzonymi np. w celach badawczych, standaryzujących, jako niewiążące wytyczne i kodeksy postępowania, etyki itd. Większość zasad etyki badawczej (etyki prowadzenia badań naukowych, etyki inżynierskiej) należy w tym sensie do zasad „prawa miękkiego”. Należy pamiętać, że niektóre standardy etyczne, zbiory i kodeksy etyki są ustanawiane z założeniem nakładania sankcji przez członków określonego środowiska, np. wykonujących określony zawód związany z uzyskiwaniem uprawnień do wykonywania zawodu. Dlatego tak rozumianych norm etycznych nie zalicza się zwykle do norm prawa miękkiego. Zbiory etyki badawczej (etyki prowadzenia badań naukowych, etyki inżynierskiej), które mogą być zaliczone do prawa miękkiego lub nie, w zależności od stopnia ich obowiązywania, zostały w raporcie wyodrębnione ze względu na ich szczególne znaczenie dla pracowników naukowych i naukowo-badawczych.

Przykładem norm prawa miękkiego jest *Draft Common Frame of Reference* (Projekt Wspólnych Ram Odniesienia) sporządzony przez Grupę roboczą ds. Europejskiego Kodeksu Cywilnego w 2009 roku.¹³ Jest to projekt i inicjatywa europejskich ekspertów i badaczy prawa prywatnego (prawa cywilnego) o charakterze naukowym. Jednym z członków Grupy roboczej był profesor Fryderyk Zoll. Jednym z możliwych rezultatów Projektu Wspólnych Ram Odniesienia mogło być wspólne dla całej Unii Europejskiej prawo cywilne. Prace nad projektem takiego jednolitego prawa zostały jednak odłożone.

Kwestia poufności została określona w punkcie II.-3:302 Projektu Wspólnych Ram Odniesienia.

II.-3:302 Naruszenie poufności.

(1) Jeżeli informacja poufna jest przekazywana drugiej stronie w trakcie negocjacji, druga strona ma obowiązek nieujawniania takiej informacji oraz niewykorzystywania jej do swoich celów bez względu na to, czy zawarto później umowę.

(2) W niniejszym artykule za „informację poufną” uznaje się informację, o której na podstawie jej natury lub okoliczności uzyskania takiej informacji strona otrzymująca ma świadomość lub można się spodziewać, że ma świadomość o poufnym charakterze tej informacji dla strony przekazującej.

(3) Strona, która ma podstawy przewidywać naruszenie zasady poufności, może dochodzić przed sądem zabezpieczenia.

Strona, która naruszyła obowiązek, odpowiada za szkodę wyrządzoną drugiej stronie przez naruszenie i może być zobowiązana do zapłaty drugiej stronie wszelkich korzyści uzyskanych za takie naruszenie.¹⁴

¹² Bańczyk, W. (2016). „Miękkie prawo, ale prawo”, czyli o obowiązku przestrzegania *soft law*. Internetowy Przegląd Prawniczy TBSP UJ 2016/1 ISSN 1689-9601, s. 62-63.

¹³ Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (DCFR). Outline Edition. Dissen (Germany): sellier european law publishers.

¹⁴ Tamże, str. 194, tłumaczenie własne z języka angielskiego – EF.

Znaczenie norm prawa miękkiego jest pomocnicze. Podstawowa wartość takich dokumentów jak Projekt Wspólnych Ram Odniesienia jest taka, że pozwalają one ustalić, jaka jest międzynarodowa – a nie wyłącznie polska – praktyka w danej dziedzinie. Treść art. II.-3:302 wskazuje, że standard ochrony informacji poufnych wymienianych podczas negocjacji pomiędzy przedsiębiorcami wynikający z prawa polskiego (art. 72[1] Kodeksu cywilnego, zacytowany powyżej) nie odbiega od standardów międzynarodowych. Powyższa treść może być również pomocna podczas pisania umów o zachowanie poufności.

Poufność w rozumieniu etyki badawczej (etyki badacza) i inżynierskiej

Zasady etyki badawczej czy inżynierskiej nie są ustanawiane w aktach prawa powszechnie obowiązującego (por. przypis 1 raportu), ale najczęściej w formie wytycznych przyjmowanych w konkretnych jednostkach lub zespołach naukowo-badawczych, nawet odrębnie przy konkretnym projekcie.¹⁵ Przykładem inicjatywy, którą można uznać za ogólnopolską, jest dokument pt. „Rzetelność w badaniach naukowych oraz poszanowanie własności intelektualnej” wydany przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w 2012 roku.¹⁶ Do prowadzenia danego badania można przyjmować międzynarodowe standardy, dlatego niektóre jednostki lub zespoły nie posiadają autorskich zasad etyki badawczej. Standardy etyki badawczej najczęściej nie dotyczą kwestii poufności w kontekście negocjacji czy ochrony praw niemajątkowych, ale w kontekście poufności danych zebranych i wykorzystywanych w badaniu.

Niekiedy zasady etyki badawczej nie odwołują się do kwestii poufności lub odnoszą się do niej szcątkowo. Przykładem szerokiego odwołania do kwestii poufności jest Kodeks Etyki Socjologa (2012) uchwalony przez Walne Zgromadzenie Delegatów Polskiego Towarzystwa Socjologicznego.¹⁷

¹⁵ Przykłady kodeksów etyki badawczej: Kodeks Etyki Pracownika Naukowego – Komisja do spraw etyki w nauce PAN (2012), Kodeks Etyki Socjologa – Polskie Towarzystwo Socjologiczne (2012), Międzynarodowy Kodeks Badań Rynku i Badań Społecznych ICC/ESOMAR (2008), *Ethical Decision-Making and Internet Research: Recommendations from the AoIR Ethics Working Committee* (Version 2.0; 2012).

¹⁶ http://www.uwm.edu.pl/wnz/sitefiles/file/badania/20120806_rzetelnosc_broszura_fin.pdf

¹⁷ <http://pts.org.pl/wp-content/uploads/2016/04/kodeks.pdf>

Anonimowość, prywatność, poufność

19) Należy bezwzględnie przestrzegać zasady anonimowości, szanować prywatność uczestników procesu badawczego oraz zachować poufność ich danych osobowych. Może się okazać, że w niektórych przypadkach trzeba będzie rozważyć zasadność i stosowność gromadzenia określonych danych wrażliwych.

20) O ile jest to możliwe, badacze powinni przewidzieć ryzyko naruszenia poufności i anonimowości danych badawczych. Tożsamość badanych oraz nagrania z badań powinny być objęte obowiązkiem poufności, bez względu na to, czy gwarancja jej dochowania została wyrażona w sposób wyraźny.

21) Należy podjąć stosowne kroki gwarantujące bezpieczne przechowywanie danych badawczych. O ile jest to możliwe, należy zastosować techniki ochrony anonimowości, takie jak: usuwanie identyfikatorów, użycie pseudonimów oraz inne środki techniczne zacierające związek między danymi a identyfikowalnymi na ich podstawie osobami. Socjologowie powinni dopilnować, by dane nie zostały opublikowane lub ujawnione w formie umożliwiającej faktyczną lub potencjalną identyfikację badanych bez uzyskania ich uprzedniej pisemnej zgody.

22) W przypadku organizacji publicznych, organów administracji, urzędników lub agencji, wzmocnienie gwarancji prywatności lub poufności jest mniej istotne niż w przypadku jednostek lub małych grup. Niemniej, jeżeli takich gwarancji udzielono, należy je uszanować, chyba, że za odstępniem od nich przemawia oczywisty i istotny interes publiczny.

23) Prowadzenie badań przez Internet wymaga od socjologów szczególnej staranności. Wśród problemów pojawiających się przy badaniach internetowych można wymienić: uzyskiwanie świadomej zgody, negocjowanie umów dostępu, ocena granic między tym co publiczne a tym co prywatne czy też zapewnienie bezpieczeństwa transmisji danych. Prowadzący badania w sieci powinni zapoznać się z treścią bieżących dyskusji na temat etyki w badaniach internetowych i wykazać szczególną ostrożność w formułowaniu sądów mogących wpływać na dobrostan osób badanych w sieci.

Etyka badawcza ma na celu dobro badanych i rzetelność badań naukowych, pozostawiając ochronę interesów majątkowych, w tym związanych z potencjalną komercjalizacją badań, niejako na boku. Jak widać z powyższego cytatu, w sensie prawnym etyka badawcza najczęściej dotyczy poufności w rozumieniu ochrony danych osobowych osób badanych. Poufność w rozumieniu etyki badawczej najczęściej będzie zatem dotyczyła ochrony danych, a nie ochrony praw majątkowych, w tym praw uczelni. Zasady dotyczące ochrony praw majątkowych obowiązujące pracowników naukowych i naukowo-badawczych będą miały inne źródło, niż zasady etyki badawczej, m.in. w regulaminach i umowach z pracownikami czy w samym prawie pracy.

Fakt stosowania zasad etyki badawczej bywa przywoływany w sądzie dla dowiedzenia rzetelności danego naukowca (tak np. w wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gliwicach z dnia 18 października 2016 r., sygn. akt IV SAB/GI 123/16). Należy rekomendować wybór (i, rzecz jasna, stosowanie) określonych zasad etyki badawczej dla każdego podejmowania działania naukowego lub naukowo-badawczego w celu ustalenia właściwego punktu odniesienia. Przyjęte zasady etyki powinny odpowiadać naturze prowadzonego badania lub pracy rozwojowej.

Warto też zwrócić uwagę na rosnące znaczenie zasad etyki badawczej, także etyki inżynierskiej. Dla przykładu, w rezolucji Parlamentu Europejskiego z dnia 16 lutego 2017 r. zawierającej zalecenia dla Komisji w sprawie przepisów prawa cywilnego dotyczących robotyki (2015/2103(INL)) zawarto obszerne zasady etyki dla inżynierów. Kwestia zasad etycznych – niewiążących, ale istotnych z punktu widzenia misji społecznej wypełnianej przez naukowców – może w najbliższych latach stać się bardzo istotna i należy rekomendować poświęcenie jej bliższej uwagi.

Poufność w rozumieniu Kodeksu pracy i regulaminów jednostki naukowej

Kodeksy etyki badacza nie wyszczególniają kwestii poufności w znaczeniu wartości majątkowej informacji nieujawnionych do informacji publicznej, ale raczej skupiają się na rzetelności badań, dbaniu o dobro osób badanych i ochronę dotyczących nich informacji. Pracowników naukowych obowiązują jednak zasady wynikające z Kodeksu pracy i regulaminów (regulaminów pracy, regulaminów zarządzania prawami własności intelektualnej przez uczelnię, regulaminów komercjalizacji wyników badań naukowych i prac badawczych, regulaminów korzystania z infrastruktury badawczej) obowiązujących w danej jednostce naukowej. Interes majątkowy uczelni ujawnia się w zasadach obowiązujących na podstawie norm prawa powszechnie obowiązującego (m.in. Kodeks pracy) lub norm obowiązujących pracowników danej jednostki naukowej (regulaminy).

Art. 101 § 2 pkt 4) Kodeksu pracy:

Pracownik jest obowiązany w szczególności: (...) dbać o dobro zakładu pracy, chronić jego mienie oraz zachować w tajemnicy informacje, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę.

Powyższa ogólna zasada dotycząca wszystkich pracowników ustanawia standard dbania przez pracownika (w tym pracownika naukowego i naukowo-badawczego) o interesy majątkowe uczelni przez przestrzeganie zasady poufności (tj. „zachowanie w tajemnicy”). Naruszenie tej zasady może być podstawą rozwiązania umowy o pracę.

Prawo o szkolnictwie wyższym¹⁹ wprowadza podstawę ustanowienia na uczelniach przez Senat wewnętrznych regulaminów dotyczących:

- zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji; oraz
- korzystania z infrastruktury badawczej uczelni (art. 86c Prawa o szkolnictwie wyższym)

Regulamin komercjalizacji PW²⁰ definiuje nie tylko pojęcie know-how, nawiązując do terminu tajemnicy przedsiębiorstwa, ale także zobowiązuje pracowników PW do zachowania poufności. Obowiązek zachowania poufności dotyczy nie tylko know-how, ale także wyników badań naukowych i prac rozwojowych zdefiniowanych w Regulaminie komercjalizacji PW.

¹⁸ Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy, Dz.U. z 2016 r. poz. 1666.

¹⁹ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym, Dz.U. z 2016 r. poz. 1842.

²⁰ Regulamin zarządzania prawami autorskimi i prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji – załącznik do uchwały nr 261/XLVIII/2015 Senatu PW z dnia 11.03.2015 r..

Zgodnie z §2 pkt 12 Regulaminu komercjalizacji PW „Wyniki” oznaczają wyniki:

- a) *badań naukowych – będących wynalazkiem, wzorem użytkowym, wzorem przemysłowym lub topografią układu scalonego,*
- b) *prac rozwojowych – polegających na nabywaniu, łączeniu, kształtowaniu i wykorzystywaniu dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług powstałe w ramach wykonywania przez Pracownika obowiązku ze stosunku pracy oraz know-how związany z tymi wynikami.*

Powyższe wyniki mają być zachowywane przez pracowników PW w poufności, zgodnie z §7 ust. 1 Regulaminu komercjalizacji PW, w okresie przysługiwania praw co wyników Politechnice Warszawskiej. W tym samym okresie pracownik jest ponadto zobowiązany do przekazania Politechnice Warszawskiej wszystkich posiadanych przez niego (nią) informacji, utworów wraz z własnością nośników, na których Wyniki te utrwalono, i doświadczeń technicznych potrzebnych do Komercjalizacji; do powstrzymania się od prowadzenia jakichkolwiek działań, bez zgody Politechniki Warszawskiej, zmierzających do publikowania, ujawniania lub wdrażania Wyników; do współdziałania z Politechniką Warszawską w procesie Komercjalizacji Wyników, w tym w postępowaniach zmierzających do uzyskania praw wyłącznych.

Przykładem naruszenia zasady poufności przez pracownika z orzecznictwa sądowego jest np. przesłanie poufnych dokumentów pracodawcy na prywatną skrzynkę email lub zapisanie takich dokumentów na prywatnym nośniku elektronicznym (np. dotyczących aktualnych i planowanych kontaktów handlowych pracodawcy).²¹ Pracownicy są zobowiązani do lojalności względem pracodawcy, dlatego znaczenie dla zachowania zaufania pracodawcy mają m.in. kwestie związane z obchodzeniem się z danymi, do których pracownik uzyskuje dostęp w trakcie pracy.

Tajemnica zawodowa

Tajemnicą zawodową jest tajemnica związana z wykonywaniem zawodu lub funkcji. Największe znaczenie mają tajemnice zawodowe związane z pełnieniem funkcji publicznych, lub bardziej konkretnie związanych ze stosowaniem prawa (prokuratorska, skarbową, sędziowska, adwokacka, radcowska, notarialna, komornicza itd.) czy inną funkcją społeczną (tajemnica lekarska, pielęgnarska, bankowa itd.). Tajemnica zawodowa może się jednak wiązać również z funkcją naukową. Są to „wszystkie wiadomości, jakie zostały uzyskane w związku z wykonywanym zawodem lub pełnioną funkcją i które wedle wewnętrznych przepisów są objęte tajemnicą”.²²

Na tajemnicę zawodową można się powołać przykładowo w związku z zeznaniem w charakterze świadka w postępowaniu cywilnym. Zgodnie z art. 261 § 2 Kodeksu postępowania cywilnego, świadek może odmówić odpowiedzi na zadane mu pytanie „jeżeli zeznanie miałoby być połączone z pogwałceniem istotnej tajemnicy zawodowej”. Tajemnicę zawodową ocenia się z punktu widzenia danej osoby, przez pryzmat standardu profesjonalizmu danej grupy zawodowej, a nie pracodawcy.

21 Wyrok Sądu Najwyższego (Izba Pracy) z dnia 11 września 2014 r., sygn. akt II PK 49/14.

22 Skorupka, J. (red.) (2017). Kodeks postępowania karnego. Komentarz. Warszawa: C.H.Beck (Legalis) oraz cytowany tam: Rusinek, M. (2007). Tajemnica zawodowa i jej ochrona w polskim procesie karnym. Warszawa: Wolters Kluwer, s. 44.

3. Okoliczności istotne dla kwestii poufności na uczelni wyższej

Wiedzę na temat pojęć i przepisów regulujących kwestię poufności można wykorzystywać w praktyce na różnych etapach pracy z uczelnią. Praca taka może skutkować powstaniem własności intelektualnej, w tym takiej, która może być komercjalizowana, lub nie. Ta okoliczność nie ma jednak znaczenia z punktu widzenia ochrony poufności, która powinna przebiegać według obowiązujących standardów.

Etap uzgadniania zakresu współpracy

Ustalenie: Jak prowadzić i archiwizować komunikację?

Na etapie uzgadniania współpracy, np. z potencjalnym zamawiającym (czy zlecającym badania), należy odwoływać się do umów, jakie już zostały zawarte z danym podmiotem i do umów, które według procedur powinny być zawarte z zamawiającym. Bez względu na obowiązujący sposób nawiązania współpracy, wynikający z przepisów lub procedur mających zastosowanie w danym przypadku, komunikacja na tym etapie powinna być powściągliwa, a jeżeli następuje, to powinna się odbywać z wyraźnym zastrzeżeniem poufności. Bez zawarcia umowy o zachowaniu poufności lub oświadczenia o zachowaniu poufności dla etapu rozmów wstępnych nie powinny być co do zasady wymieniane żadne projekty, dokumentacja ani bazy danych należące do uczelni.

Zapis komunikacji (np. wiadomości email, notatki i protokoły, umowy, oświadczenia, korespondencja pisemna) zbierany jest w danej sprawie nie tylko dla zachowania wewnętrznego zapisu przebiegu sprawy, ale także na wypadek konieczności dowiedzenia istotnych okoliczności na późniejszym etapie. Okoliczności, jakich można chcieć dowiedzieć na późniejszym etapie, to m.in. (1) czy informacja została podana z zastrzeżeniem poufności (informacja znajdująca się w korespondencji lub załączonych dokumentach, ewentualnie podczas rozmowy), (2) czy zawarto umowę o zachowanie poufności lub strona uzgadniająca z uczelnią zakres współpracy podpisała oświadczenie o zachowaniu poufności. Przepisy wewnętrzne obowiązujące na uczelni mogą zawierać wzory takich umów lub oświadczeń, lub wytyczne co do ich istotnych elementów.

Komunikacja z zewnętrznymi podmiotami powinna być prowadzona w sposób możliwy do odtworzenia i powinna być później odpowiednio archiwizowana. Taka komunikacja powinna być możliwa do łatwego odtworzenia także po zakończeniu współpracy przez danego pracownika z uczelnią.

Ustalenie: Czy informacja ma charakter poufny?

Istnieje wiele sytuacji, w których przekazywanie szczegółowych informacji na temat badań prowadzonych na uczelni nie jest konieczne lub jest możliwe odwołanie się do informacji, które już są jawne lub znajdują się w domenie publicznej. Należy przyjąć, że w większości sytuacji przed uzyskaniem potwierdzenia zlecenia nie będzie konieczne udostępnianie konkretnych informacji lub dokumentów, a jedynie ustalenie zakresu współpracy w ogólnych jego zrzębach i odwoływanie do informacji znajdujących się w domenie publicznej.

Dlatego świadomość pracownika o tym, co stanowi informacje poufne, a co jest elementem domeny publicznej i do czego można się odwoływać bez przeszkód, jest kluczowa. Pozwoli bowiem na uniknięcie sytuacji, kiedy komunikacja jest ograniczona z obawy przed udostępnieniem informacji poufnej, podczas gdy dana informacja nie jest poufna, a jeśli nawet jest poufna, można wykorzystać w prowadzonych rozmowach jej jawny substytut. Świadomość pracowników o zakresie informacji poufnych i jawnych jest dlatego bardzo istotna i pozwoli usprawnić komunikację, co pozwoli na lepsze kontakty pomiędzy uczelnią z sektorem zamówień (publicznych i prywatnych).

Ustalenie: Czy zawrzeć umowę lub klauzulę o zachowaniu poufności (NDA)?

Coraz częstszą praktyką, wynikającą m.in. z wpływów systemu prawa *common law* (anglosaskiego) na stosowanie prawa w Polsce, jest zawieranie umów o zachowanie poufności (z ang. NDA – *Non-Disclosure Agreements*). Strony nie polegają wyłącznie na zastrzeżeniu poufności przekazywanych informacji, ale wymagają podpisania umowy i to najczęściej umowy, w której za ujawnienie poufnej informacji naliczana będzie kara umowna.

Umowa o zachowanie poufności lub klauzula dotycząca obowiązku zachowania poufności, względnie oświadczenie o zobowiązaniu do zachowania poufności, to bardziej sformalizowana forma zabezpieczenia poufności informacji, niż przekazanie z zastrzeżeniem poufności. Umowa o zachowanie poufności nie jest umową nazwaną, tj. Kodeks cywilny ani żadna inna ustawa nie określa niezbędnych elementów ani nie zawiera szczególnych przepisów dotyczących takich umów. Umowy o zachowanie poufności są zawierane w oparciu o zasadę swobody umów, a więc w taki sposób, aby byleby treść lub cel stosunku prawnego nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego (art. 353[1] Kodeksu cywilnego).

Oznacza to, że umowy o zachowanie poufności (NDA) nie mają standardowej treści i można je dostosować do swoich potrzeb, sposobu organizacji pracy, szczególnych wymagań związanych z pracami uczelni itd. Do dobrych praktyk można zaliczyć zawieranie w umowach o zachowanie poufności następujących elementów:

- Zobowiązanie do zachowania poufności, równe lub porównywalne dla obu stron umowy
- W razie konieczności umieszczenia w umowie kary umownej za naruszenie, zadbanie, by wysokość kary umownej była rozsądna i dostosowana do rozmiarów potencjalnej szkody oraz by traktowanie stron było równe lub porównywalne
- Ustalenie wyraźnych standardów komunikacji (określenie wymogów zabezpieczenia systemów informatycznych; decyzja, czy informacje mogą być przekazywane za pośrednictwem emaila lub w formie elektronicznej; jaki jest krąg osób upoważnionych do zapoznawania się z informacją; rozciągnięcie zobowiązania nie tylko na pracowników, ale ewentualnie koniecznych współpracowników, podwykonawców);

- Określenie szczególnych sytuacji, kiedy możliwe jest ujawnienie informacji (zezwoenie na przekazywanie informacji organom stosowania prawa – sądy, prokuratura, organy ścigania etc.; wyłączenie z zakresu ochrony informacji jawnych, które zostaną ujawnione przez uprawnionego lub w inny sposób trafią do domeny publicznej, bez winy podmiotu, któremu zostały powierzone na podstawie NDA);
- Ustalenie, jak informacje są oznakowane (napis „informacje poufne, tajemnica przedsiębiorstwa XYZ” lub podobnie – lub wcale), jakie są ogólne kryteria uznania, że informacja jest poufna, itd.; ustalenia umowne powinny odzwierciedlać potrzeby, praktykę stron, możliwości techniczne, na podstawie rozsądnej oceny sytuacji i potrzeb projektu;
- Ustalenie, czy informacje będą miały zostać zwrócone lub zniszczone po zakończeniu projektu i w jaki sposób zostanie to skontrolowane i przeprowadzone;
- Ustalenie, jak długo trwa stan tajemnicy;
- Rozważenie innych ustaleń, jak np. zapis na sąd polubowny, z uwzględnieniem okoliczności, że choć sąd polubowny zapewnia większą poufność postępowania, to często jest też znacznie droższy.

Powyższe wyliczenie nie wymienia wszystkich elementów umowy o zachowanie poufności istotnych w każdym przypadku. Należy m.in. pamiętać, że zakres przekazywanych informacji może obejmować dane osobowe. Ich powierzenie podlega specjalnym obwarowaniom i nie wystarczy w tym przypadku „zwykle” zobowiązanie do zachowania poufności, ale powinna być to umowa powierzenia zawierająca elementy i obostrzenia określone w prawie dotyczącym ochrony danych osobowych. Na uczelni istnieje osoba dedykowana do zajmowania się kwestią ochrony danych osobowych (pełnomocnik ds. ochrony danych osobowych, Administrator Bezpieczeństwa Informacji).

Umowa o zachowanie poufności może dotyczyć samego okresu negocjacji lub rozciągać się na okres współpracy. Umowa ze zlecającym może również zawierać samodzielne postanowienia dotyczące zachowania poufności. Sama umowa zawarta na czas negocjacji nie powinna sprawiać wrażenia, że strony zobowiązują się do zawarcia umowy dotyczącej samego zlecenia. Dobrą praktyką jest wyraźne postanowienie, że umowa zawarta na czas negocjacji nie zobowiązuje do zawarcia umowy, której dotyczą rozmowy.

Etap tworzenia własności intelektualnej i know-how

Ustalenie: Jakie są obowiązki związane z ochroną poufności?

W momencie pracy nad projektem zaangażowane w projekt osoby powinny wiedzieć, jakie są standardy ochrony tworzonych materiałów. Może to wynikać z faktu zatrudnienia (uczelnia nabywa prawa do tworzonych przez pracowników praw własności intelektualnej) lub z treści umowy ze zlecającym. Najczęściej zasadą jest, że prawa własności intelektualnej

(prawa majątkowe) do wyników pracy nad projektem przechodzą na uczelnię. Wynika to m.in. z art. 12 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 666), art. 11 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. – Prawo własności przemysłowej (Dz.U. 2017 r. poz. 776), w związku z zawarciem umowy o pracę. Dodatkowo, przepisy Regulaminu komercjalizacji PW potwierdzają tę zasadę i przewidują dodatkowe procedury związane z przekazywaniem wyników badań naukowych, prac badawczych i know-how, określając właściwą formę, zakres i terminy przekazania.

A. Procedury Politechniki Warszawskiej

Zgodnie z §5 ust. 1 Regulaminu komercjalizacji PW, autorskie prawa majątkowe do utworu obejmujące prawo do korzystania z Utworu, rozporządzania Utworem na wszystkich polach eksploatacji, wynagrodzenia za korzystanie z Utworu przysługują z chwilą ich przyjęcia Politechnice Warszawskiej, jeżeli Utwór został stworzony przez Pracownika w wyniku wykonywania obowiązków ze stosunku pracy albo, jeżeli tak wynika z umowy łączącej twórcę z Politechniką Warszawską. Inaczej jest w przypadku utworów dydaktycznych i naukowych – prawa do nich, zgodnie z §5 ust. 4 Regulaminu komercjalizacji PW, przysługują twórcy. Politechnice Warszawskiej przysługuje prawo do nieodpłatnego korzystania z takich materiałów poprzez zwielokrotnienie celem udostępnienia innym pracownikom PW, studentom PW i doktorantom PW, dla celów badawczych i dydaktycznych. Jeszcze inna zasada reguluje prawa do utworów wytworzonych przez studentów i doktorantów – te utwory pozostają własnością autorów (§5 ust. 5 Regulaminu komercjalizacji PW). Utwory powstałe w Kołach Naukowych pozostają własnością autorów, chyba, że umowa z Politechniką Warszawską stanowi inaczej (§5 ust. 8 Regulaminu komercjalizacji PW).

Z drugiej strony, zgodnie z §5 ust. 9 Regulaminu komercjalizacji PW, prawa do utworów tworzonych przy pomocy Politechniki Warszawskiej lub w trakcie współpracy z Politechniką Warszawską w ramach wspólnych przedsięwzięć i zleceń z podmiotami trzecimi powinny być każdorazowo ustalane w odrębnych umowach.

W przypadku praw własności przemysłowej, prawa materialne do wyników badań naukowych i prac badawczych, oraz całe związane z nimi know-how, przysługują Politechnice Warszawskiej (§6 ust. 1 Regulaminu komercjalizacji PW). Za zachowanie poufności badań naukowych i prac rozwojowych odpowiada kierownik jednostki organizacyjnej (§6 ust. 5 Regulaminu komercjalizacji PW). Do zachowania wyników w poufności zobowiązani są pracownicy odrębnie w §7 ust. 1 Regulaminu komercjalizacji PW oraz bezpośrednio z faktu, że są pracownikami, co zobowiązuje do zachowania w tajemnicy informacji, których ujawnienie mogłoby narazić pracodawcę na szkodę (art. 101 § 2 pkt 4) Kodeksu pracy).

Procedurę zgłaszania wyników badań naukowych i prac badawczych określa szczegółowo Regulamin komercjalizacji PW i inne regulaminy, a proces obsługuje Centrum Zarządzania Innowacjami i Transferem Technologii. Może się zdarzyć, że Rektor PW podejmie decyzję o komercjalizacji wyników (na podstawie oświadczenia naukowca w czasie przekazywania

wyników o woli komercjalizacji wyników) przez uczelnię (PW). Jeżeli decyzja będzie negatywna, pracownik naukowy będzie mógł nabyć prawa majątkowe do wyników – jeśli będzie pozytywna, pracownik naukowy będzie mógł uczestniczyć w procesie komercjalizacji, w różnych dostępnych dla naukowców wariantach i z określonym procentem udziału w zyskach z takiej komercjalizacji. W celu uzyskania szczegółów na ten temat należy się skontaktować z Centrum Zarządzania Innowacjami i Transferem Technologii, Działem Komercjalizacji i Transferu Technologii. Kwestia komercjalizacji lub niekomercjalizacji nie wpływa jednakże na obowiązki związane z poufnością.

B. Projekty realizowane we współpracy

Umowa pomiędzy Politechniką Warszawską a zamawiającym może przewidywać inny sposób postępowania, niż określony w Regulaminie komercjalizacji PW. Należy zakładać, że standard ochrony poufności będzie w takim przypadku przynajmniej taki, jak w przypadku regularnej pracy pracownika, lub podwyższony, zgodnie z właściwą umową. Pracownik powinien znać standardy poufności obowiązujące w danym projekcie. Mechanizmy informacyjne i organizacyjne, zastosowane w trakcie prac nad takim projektem, mogą mieć kluczowe znaczenie, dlatego powinny być przemyślane i dostosowane do treści umowy z zamawiającym.

Etap archiwizowania i przechowywania

Prace nad projektami powinny być rejestrowane, zapisywane i archiwizowane w taki sposób, aby można było je przekazać uczelni lub innemu podmiotowi, który nabywa takie wyniki zgodnie z umową. Do właściwej organizacji pracy potrzebne jest ustalenie, w jaki sposób i na jakich nośnikach mają być przechowywane informacje, jak szczegółowo powinien być rejestrowany postęp prac i inne detale techniczne. Dodatkowo powinno być wiadomo, czy przewidziano etapy raportowania i w jakiej formie takie raportowanie powinno się odbywać. W umowach o zachowanie poufności mogą się znajdować szczególne zasady postępowania z dokumentacją i innymi informacjami, w tym standardy ochrony dokumentów i informacji. Zamawiający może mieć szczególne wymagania dotyczące postępowania z dokumentami i informacjami, związane np. z kręgiem osób wtajemniczonych do projektu czy wymaganiami technicznymi, w szczególności informatycznymi, obwarowane karami umownymi. Praca nad projektem powinna być poprzedzona zapoznaniem się z takimi szczególnymi zasadami, ewentualnie nawet podpisaniem oświadczenia o zapoznaniu się z nimi.

Etap promocji i sieciowania

Zasady dotyczące poufności powinny być uwzględnione także na etapie promocji wyników badań naukowych lub prac rozwojowych. Nie można wykluczyć sytuacji, w których prawa majątkowe do wyników będą należały do PW lub zamawiającego, ale związane z badaniami wyniki będą również stanowiły dorobek naukowy, wchodzący do domeny publicznej jako odkrycie lub idea i podlegający przypisaniu do danego naukowca, znanego z imienia i nazwiska, na podstawie przepisów o ochronie dóbr osobistych (art. 23 i 24 Kodeksu

cywilnego). W szczególności taka sytuacja będzie miała miejsce po opatentowaniu lub uzyskaniu innego prawa ochronnego.

Ze względu na dobra majątkowe uczelni powinno być jasne, jakie elementy odkrycia wchodzą do domeny publicznej, są jawne z punktu widzenia uczelni i mogą stanowić przedmiot pracy naukowej, do której naukowiec zachowuje prawa majątkowe. Rozgraniczenie pomiędzy poufnymi wynikami i know-how, a jawnymi odkryciami i ideami, jest specyficzne dla dziedziny wiedzy, w której prowadzone były badania lub prace rozwojowe, dlatego ustalenie reguł będzie zawsze zależało od konkretnego przypadku. Należy jednak pamiętać, że promocja i sieciowanie (nawiązywanie kontaktów z nauką i sektorem zamówień – publicznych i prywatnych – na przyszłość) jest kluczowe dla rozwoju gospodarki opartej na wiedzy odbywającej się przez współpracę pomiędzy nauką i gospodarką.

Inne okoliczności

Ustalenie: Kwestia dostępu do informacji publicznej.

Dostęp do informacji jest zapewniany osobom spoza organizacji na mocy ustawy z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1764). Zgodnie z art. 1 tej ustawy, informacją publiczną jest każda informacja o sprawach publicznych. Ograniczenia dostępu przewidziane są m.in. w art. 5 ustawy o dostępie do informacji publicznej (art. 5 ust. 2 „Prawo do informacji publicznej podlega ograniczeniu ze względu na prywatność osoby fizycznej lub tajemnicę przedsiębiorcy”).

Co do zasady wszystkie informacje dotyczące kształcenia są traktowane jako informacje publiczne, ponieważ uczelnie publiczne są powołane do pełnienia funkcji publicznej w postaci kształcenia. Zgodnie z art. 106 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2012, poz. 572), za działalność gospodarczą uczelni nie uznaje się działalności dydaktycznej, naukowej, badawczej, doświadczałnej, artystycznej, sportowej, rehabilitacyjnej lub diagnostycznej. Z tego względu w tych obszarach nie można odmawiać informacji w trybie dostępu do informacji publicznej powołując się na tajemnicę przedsiębiorstwa. „W tym zakresie uczelnia wyższa nie jest bowiem w świetle prawa traktowana jako przedsiębiorca, a zatem nie może mieć tajemnic odpowiadających tajemnicy przedsiębiorcy” (wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 30 marca 2016 r., sygnatura akt OSK 3133/14).

W przypadku innowacji i innych wyników „badań naukowych i prac rozwojowych”, ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2016 r. poz. 1842), w art. 86 i następujących przepisach, przewiduje proces komercjalizacji pośredniej i bezpośredniej, obowiązek uchwalania regulaminów mających na celu ochronę wyników badań naukowych i prac rozwojowych itd. Tworzenie własności intelektualnej, która może być komercjalizowana, jest w tym sensie inną funkcją niż działalność naukowa, badawcza i doświadczałna, i powinno być traktowane szczególnie.

W przypadku innowacji i innych wyników „badań naukowych i prac rozwojowych”, ustawa z dnia 27 lipca 2005 roku o szkolnictwie wyższym (Dz.U. z 2016 r. poz. 1842), w art. 86 i następujących przepisach, przewiduje proces komercjalizacji pośredniej i bezpośredniej, obowiązek uchwalania regulaminów mających na celu ochronę wyników badań naukowych i prac rozwojowych itd. Tworzenie własności intelektualnej, która może być komercjalizowana, jest w tym sensie inną funkcją niż działalność naukowa, badawcza i doświadczalna, i powinno być traktowane szczególnie.

Za każdym razie przy odmowie udzielenia dostępu do informacji publicznej uczelnia musi jednak wykazać, że informacja jest objęta tajemnicą przedsiębiorstwa, tj. zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz.U. 2003 Nr. 153, poz. 1503), chodzi o nieujawnione do wiadomości publicznej informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne informacje posiadające wartość gospodarczą, co do których przedsiębiorca podjął niezbędne działania w celu zachowania ich poufności. Szczególnie istotna jest ostatnia część tego przepisu – podjęcie niezbędnych działań w celu zachowania informacji w poufności. W razie wątpliwości sąd zastanawiałby się (1) czy uczelnia mogła się powołać na tajemnicę przedsiębiorstwa w danym zakresie, (2) czy dana informacja jest tajemnicą przedsiębiorstwa (charakter informacji) i (3) czy uczelnia podjęła niezbędne działania w celu zachowania informacji w poufności. Niezbędne działania w celu zachowania informacji w poufności dotyczą właśnie sposobu obchodzenia się z wynikami badań naukowych i prac badawczych oraz know-how, które mają być zachowane w poufności zgodnie z regulacjami opisanymi w raporcie. W razie nieostrożnego obchodzenia się z takimi materiałami, trudno wykazać przesłankę podjęcia niezbędnych działań w celu zachowania informacji w poufności – a więc skutecznej odmowy udzielenia dostępu do informacji publicznej w sytuacjach żywotnie istotnych dla interesów uczelni.

4. Metody zapewniania poufności

Metody zapewniania poufności zostały już opisane we wcześniejszych fragmentach raportu. W tym rozdziale zostaną tylko zestawione celem jaśniejszego ich uporządkowania.

Na podstawie przepisów prawa i regulaminów PW

Zapewnienie poufności odbywa się przede wszystkim poprzez nieujawnianie, do czego zobligowani są pracownicy na podstawie przepisów (1) Kodeksu pracy i (2) regulaminów wewnętrznych PW, w tym Regulaminu komercjalizacji PW (Rozdział 2 punkt a. vii. raportu). W kontaktach zewnętrznych metodą zapewnienia poufności jest przede wszystkim (1) zastrzeżenie poufności na podstawie przepisów Kodeksu cywilnego (Rozdział 2 punkt a. i. raportu), (2) zawarcie umów lub uzyskanie oświadczeń o zachowanie poufności, o których mowa w regulaminach i wzorach PW. Konkretnie wzory zawarte w regulaminach PW nie są w tym miejscu powołane, ponieważ podlegają one zmianom i należy się odwołać od najbardziej aktualnej ich wersji, dostępnej na stronach internetowych PW.

Na podstawie umowy i mechanizmów organizacyjnych

Najbardziej typowym instrumentem umownym zapewnienia poufności, stosowanym w praktyce, jest zawarcie umowy o zachowanie poufności (NDA). W razie niekorzystania ze wzoru obowiązującego na uczelni lub jeśli uczelnia nie posiada wzoru lub wzoru odpowiedniego dla danej sytuacji, konieczne jest uzyskanie kontrasygnat dla danej treści umowy w przewidzianej wewnętrznie procedurze, przed jej podpisaniem.

Zapewnienie poufności powinno być zagwarantowane także odpowiednimi mechanizmami organizacyjnymi, takimi jak poinformowanie członków zespołu o standardzie poufności w danej sprawie, zapewnienie odpowiedniego sprzętu do obsługi sprawy według wymaganych zasad, ustalenie rutynowych przeglądów, czy zasady są przestrzegane (także w celu przypomnienia zasad w trakcie trwania dłuższych projektów), ustalenie sposobów archiwizacji itd. Ustalenie takich zasad powinno doprowadzić do rozgraniczenia informacji należących do różnych projektów i zachowanie standardów dla projektów odrębnie, aby ewentualne różne standardy przy takich projektach były zachowane bez nadmiernych wysiłków administracyjnych. Za najgorszą sytuację należy uznać wymieszanie różnych informacji, należących do różnych standardów ochrony, bo ich oddzielenie i przyporządkowanie do danego projektu może być czasochłonne, a czasem niemożliwe.

